

Verslag | VET in Zweden | Een online studiebezoek

In maart 2021 deden Nederland en Roemenië mee aan het online studiebezoek van Zweden. Het bezoek is onderdeel van een nauwe samenwerking tussen deze drie EU-leden. Elk land organiseert een studiebezoek waarin het relevante vragen of onderwerpen rondom kwaliteit en kwaliteitsborging in Vocational Education and Training (VET) in eigen land voorlegt en bespreekt. Vorig jaar brachten deze en andere landen nog een bezoek aan Nederland.

Dit jaar stond het studiebezoek in het teken van een kennismaking met VET-systeem in Zweden, de belemmeringen en lessen in kwaliteitsborging tijdens Covid-19 en de recente ontwikkelingen in VET in Zweden aansluitend op de transitie naar een digitale en groene economie. Ook deelde elk land de belangrijkste projectresultaten van 2019-2021 en werd vooruit geblikt op de toekomstige invulling van de samenwerking. In dit verslag lees je de meest relevante en interessante inzichten uit het studiebezoek.

VET in Zweden

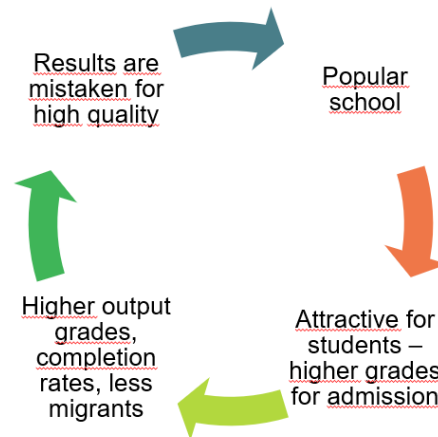
Op de eerste ochtend van het studiebezoek namen de leden van Skolvät, het Zweedse nationale agentschap voor Educatie, ons mee in de opzet van het VET-systeem in Zweden. Er zijn de afgelopen 30 jaar een aantal hervormingen geweest die ervoor hebben gezorgd dat scholen in Higher Vocational Training steeds meer *workbased learning* aanbieden en dat de programma's beter aansluiten op de (regionale) arbeidsmarkt. In een notendop leidt dat er nu toe dat VET-scholen studenten opleiden voor echte banen, de werkloosheidcijfers dalen en problemen rondom sociale exclusie worden getackeld.

Hoewel VET-scholen dus een positieve invloed heeft op de maatschappij en de economie, kampen de scholen toch met een imago-probleem. Ouders zien hun kind liever naar het hoger onderwijs of de universiteit gaan en waarderen de VET-scholen vooral als positief voor anderen. Na de laatste hervorming in 2011 is er een grote afname van het aantal studenten in VET met name in een aantal groepen: meisjes, studenten met de 25% hoogste score in het voortgezet onderwijs, studenten met ouders die een opleiding in hoger onderwijs hebben afgerond en studenten met ouders in de 25% hoogste salarissen in Zweden.

Wat een VET-opleiding wellicht minder aantrekkelijk maakt om in te starten, is dat VET-studenten niet vaak doorstromen naar hoger onderwijs. Dit kan wel, 90% van de opleidingen kunnen aansluitend gevolgd worden, maar door het praktische karakter van de studie is een doorstroom naar een meer theoretisch ingerichte opleiding lastig. Studenten moeten gedurende hun loopbaan al bewust keuzes maken om aansluiting te vinden op hoger onderwijs of verliezen voor hen kostbare tijd van een tussenjaar. Op deze leeftijd hebben studenten hier niet een jaar extra voor over.

Andere hervormingen in de afgelopen 30 jaar richtten zich op nieuwe idealen in management van het publiek domein, zoals competitie, decentralisatie, deregulatie en marktwerking, met als doel studenten meer keuze tussen verschillende scholen te bieden, pedagogische vernieuwing en verbetering van de onderwijskwaliteit. Dit systeem blijkt echter een aantal onbedoelde effecten te sorteren. Er is een sterke competitie tussen scholen gaande, waarbij goede uitstroomcijfers- en

resultaten worden verward met een goede onderwijskwaliteit. De kwaliteit en populatie van scholen segregeren hierdoor en houdt zichzelf in stand in een cyclisch proces.

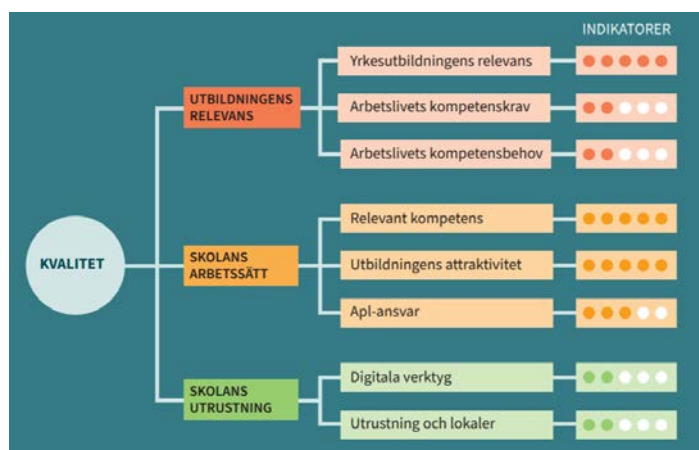

Afbeelding 1: Onbedoeld negatief effect systeem VET in Zweden

NRP EQAVET Zweden ziet binnen het systeem mogelijkheden ter verbetering door instellingen meer hulp te bieden in kwaliteitsborging en door op basis van inspecties en thematische kwaliteitsrapporten het bestaansrecht van onafhankelijke onderwijsinstellingen in te trekken. Op systeemniveau ligt er een voorstel om studenten te verplichten een actieve en goed geïnformeerde keuze te laten maken en een voorstel voor een eerlijker en haalbaar model voor de financiën en het faciliteren van benodigdheden op regionaal niveau.

Projectresultaat Zweden

De projecten rondom kwaliteitsborging in Zweden van 2019-2020 resulteerden in een brochure die VET-scholen kan ondersteunen in het proces van systematisch waarborgen van de kwaliteit. De brochure is geïnspireerd op de EQAVET-principes. Het bevat indicatoren die zijn vastgesteld oor de stakeholders van de nationale programmaraden en zijn aangepast aan het Zweede context voor zelfevaluatie. De indicatoren zijn verdeeld onder de categorieën: relevantie van het VET-programma op de school, de werkwijze van de school en de faciliteiten van de school.

Afbeelding 2: brochure kwaliteitsborging VET in Zweden

[Bekijk hier de powerpoint over het VET-systeem en de projectresultaten in Zweden](#)

Workbased learning tijdens Covid-19

Het was voor Zweden, net als voor de andere landen, een grote uitdaging om *workbased learning* te continueren tijdens de lockdown in Covid-19 pandemie. In Zweden mochten studenten onder de 18 jaar niet naar de werk- of stageplekken toe. Een alternatief was dat scholen op de eigen school een omgeving creëerden waarin zij in kleine groepen studenten de werkplek nabootsten. Soms hadden scholen deze faciliteiten in huis en anders huurden ze die in. Voor de studenten boven de 18 jaar werden werkplekken dicht bij huis gezocht zodat zij niet met het openbaar vervoer hoefden te reizen. Ook werden studenten geholpen om hun studieplannen aan te passen of werd een semester verlengd. Tot slot werd een nationaal service centre ingeruimd waar vragen gesteld konden worden door studenten, ouders en docenten. Daar werd overigens niet veel gebruik van gemaakt.

In de discussie voegde Roemenië toe dat zij een lijst hebben gemaakt met competenties waar studenten minimaal aan moesten voldoen om door te kunnen met de studie. Zo proberen ze rekening te houden met de mogelijkheid dat studenten minder hebben geleerd dat jaar. Ook Nederland deelde de mogelijkheden om meer te werken met portfolio's dan toetsen en de toezegging om studenten een jaar gratis studie aan te bieden.

[Bekijk hier de powerpoint over workbased learning tijdens Covid-19 in Zweden](#)

Aansluiting VET op digitale en groene economie

VET-scholen in Zweden proberen op lokaal, nationaal en mondiaal niveau in te spelen op veranderingen in verschillende werksectoren. In dit studiebezoek lichtten zij toe hoe de programma's in *retail* aansluiting zoeken bij duurzaamheid en digitalisering in de sector. In hun programma's werken ze met studenten aan bewustzijn van hun omgeving, kennis over circulaire economie en het belang van duurzaamheid als een belangrijke stimulans voor economische groei in de handel. Ook ontwikkelen de digitale competenties die relevant zijn bij e-commerce en de digitale transformatie van de internationale markt. Een zwak punt in deze programma's is nog de competenties van de leraren zelf. Zweden zou een volgende keer graag bespreken hoe andere landen daar mee om gaan.

Toekomstige samenwerking

In volgende samenwerkingen willen Zweden, Roemenië en Nederland graag in en combinatie van online en face-to-face bezoeken met elkaar samenwerken en daar eventueel andere geïnteresseerde landen bij betrekken. Wellicht is het dan aantrekkelijk om het studiebezoek een inhoudelijk thema voor iedereen centraal te stellen en gezamenlijk voor te bereiden, met als doel de uitwisseling op dat thema te stimuleren. Daarnaast kan gedacht worden aan een gezamenlijke uitwerking van methodes, zoals het werken met peer reviews. Iedereen is enthousiast om de samenwerking te continueren, omdat je altijd juist veel leert over het echt eigen systeem en de sterke en zwakke punten ervan.